

LAM

Handwritten signature and a blue stamp that reads "ΙΩΑΝΝΗΣ Κ. ΒΗΧΑΣ ΕΠΙΣΤΗΤΗΣ".

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΣ ΘΡΟΝΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ
ΑΠΟ ΣΑΜΟΥΗΛ ΤΟΥ ΚΑΠΑΣΟΥΛΗ ΜΕΧΡΙ ΚΑΙ ΜΑΤΘΑΙΟΥ

Κατ' ανέκδοτα έγγραφα

ΥΠΟ

ΣΠΥΡ. Π. ΛΑΜΠΡΟΥ

Κατὰ τὸν δέκατον ὀγδοὺν αἰῶνα ὁ πατριαρχικὸς θρόνος τῆς Ἀλεξανδρείας δεινὰς διῆλθεν ἡμέρας. Ἐν μέσῳ δὲ ποικίλων περιπετειῶν ἰδίως ἐχείμαζεν αὐτὸν δεινὴ οἰκονομικὴ ἀνωμαλία, ἥς αἱ συνέπειαι ἐγένοντο καταφανεῖς ἐπὶ δεκαετηρίδας ὅλας. Τέσσαρες πατριαρχεῖαι, ἡ τοῦ Σαμουήλ τοῦ Καπασούλη (1710-1723), Κοσμᾶ Β' τοῦ Βυζαντίου τὸ β' (1723-1737), Κοσμᾶ Γ' τοῦ Καλοκάγαθου (1737-1746) καὶ Ματθαίου (1746-1766) διέρχονται ἐν μέσῳ ἡμερῶν ἐπωδύνων, καθ' ἃς κυριώτατον τῶν πατριαρχῶν μέλημα εἶνε ἡ συνάθροισις ἐλεῶν καὶ ἡ διὰ βαρέων δανείων ἐξοικονόμησις τῶν ἀναγκῶν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου. Καὶ τὰς μὲν ἐπὶ τοῦ Σαμουήλ οἰκονομικὰς δυσχερείας ἐπαρκῶς διδάσκουσι τάνωτέρῳ ὑπὸ τοῦ κ. Παπαδοπούλου Κεραμέως δημοσιευθέντα ἔγγραφα (1). Ῥητῶς ἡ συνοδικὴ πράξις τοῦ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίου ἡ περὶ τῆς εἰς τὸν θρόνον τῆς Ἀλεξανδρείας ἀναρρήσεως τοῦ Κοσμᾶ τῷ 1723 γενομένη ἀναφέρει τὰ ἐπικείμενα πολυάριθμα βάρη καὶ χρέη (2). Ὁ δὲ Γρηγοράσκος Γκίκας ὠρισμένως παρακαλεῖ τὸν Κοσμᾶν νὰ μεριμνήσῃ περὶ τῆς πληρωμῆς ποσοῦ πεντακοσίων γροσίων ὀφειλομένων εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου ἀπὸ τῶν ἡμερῶν τοῦ Σαμουήλ· «ἔστω εἰς εἴδησιν τῆς ὑμετέ-

(1) Ἰδ. Σημειώσεις περὶ τοῦ πατριάρχου Ἀλεξανδρείας Σαμουήλ Καπασούλη ἐν τῷ παρόντι τεύχει, σ. 505 κ. ἐ.

(2) Ἐνθ' ἀν. σ. 516.

Δελτὶον τοιοῦτο γ' ἔδοξεν. Ἐλευσίνα
1889-1891

Χριστόφορος Κοντόκαλης ἰσχυρῶς ποτε ἀντέστη πρὸς τοὺς Τούρκους, προσβαλόντας τὰ ἰχθυοτροφεῖα τοῦ Βουθρωτοῦ, καὶ ἄλλα πολλὰ εὐτολμα καὶ ἀνδρεῖα ἔργα κατὰ τῶν Τούρκων ἐξετέλεσεν, ὁ δόγης Ἀλοΐσιος Μοκενίγος ἀνηγόρευσε αὐτὸν τῇ 21 Ἰουνίου 1572, ψηφίσματι τῆς Συγκλήτου, ἱππότην τοῦ Ἀγ. Μάρκου, παραχωρήσας τῷ ἀνδρὶ καὶ τοῖς τέκνοις αὐτοῦ τὰ πέντε ἑκατοστὰ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ τῆς Βρίνης, μετὰ τὸν θάνατον ὁμῶς τοῦ Ἰωάννου Μόσχου, ὅστις, ὡς φαίνεται, ἀπήλαυεν αὐτὸς τὸ γέρας τοῦτο μέχρι τοῦδε (Stampa αὐτ.).

Κατὰ τὴν ἐν Καμποφορμῳ συνθήκην ὁ Βουθρωτὸς καὶ ἡ περὶ αὐτὸν χώρα, περίμετρον ἔχουσα τριῶν μυριομέτρων καὶ περιλαμβάνουσα τὰ ἰχθυοτροφεῖα καὶ ἕξ κώμας, παρεχωρήθη τοῖς Γάλλοις, ἀποτελέσασα μετὰ τῆς Κερκύρας, τῶν Παξῶν καὶ τῆς Πάργας τὸν ἕνα τῶν τριῶν νομῶν, εἰς οὓς διήρεσαν τὰς πάλαι ἐν Ἀνατολῇ Βενετικὰς κτήσεις οἱ δημοκρατούμενοι Γάλλοι κατὰ τὸ διάταγμα τῆς 7 Νοεμβρίου 1797. Ἀλλ' ἡ ἀρχὴ τῶν Γάλλων δὲν παρετάθη ἐν Βουθρωτῷ ὑπὲρ τοὺς ἑκαίδεκα μῆνας, διότι ἐκεῖνοι, πιεζόμενοι ὑπὸ τῆς ὑπερβαλλούσης δυνάμεως τοῦ διαβοήτου Ἀλῆ Πασᾶ, ἠναγκάσθησαν νὰ ἐκκενώσωσι τὸ φρούριον καὶ νὰ καταστρέψωσιν ἄρδην τὰ ὀχυρώματα αὐτοῦ δι' ὑπονόμου, ἐκραγείσης τῇ 14 Ὀκτ. 1798, καταλιπόντες οὕτω μόνον ἐρείπια εἰς τὴν ἀπληστον πλεονεξίαν τοῦ αἰμοδόρου σατράπου τῆς Ἡπείρου (Relaz. dell' assedio di Corfù e sua capitolaz. Corfù, 1799 ἔργον Ἀντωνίου Ροδοστάμου. Bellaire, Opérat. de la divis. Française du Levant. Paris, 1805, σ. 261-272 καὶ Γ. Μαυρογιάννη, Ἱστ. τῶν Ἰονίων νήσων, Α', σ. 175).

Τὰ ἐρείπια τῶν τειχῶν τῆς πάλαι ἀποικίας τῶν Ῥωμαίων σώζονται μέχρις ἡμῶν, ἐνὸς μιλίου περίμετρον ἔχοντα, μετ' αὐτῶν δὲ ἀναμίγνυνται λείψανα Ἑλληνικῶν καὶ Βυζαντινῶν κτιρίων, δεικνύοντα ὅτι ἡ πόλις εἶχε πάντοτε τὴν αὐτὴν τοποθεσίαν. Ὅπου δὲ ἄλλοτε ἴσχυε πόλις ἀκμαία καὶ θαλερά, ὑπάρχουσι νῦν πενιχρὰ μόνον οἰκήματα πρὸς καταφυγὴν ὀλίγων ἀλιέων κατ' ἔτος μισθουμένων τὰ ἰχθυοτροφεῖα.

ρας μακαριότητος, γράφει ὁ ἐπιστέλλων, ὅτι κατὰ τὸν προπαρελθόντα χρόνον (1721) ἐδανείσαμεν διὰ τὴν χρεῖαν τοῦ ἀγιωτάτου αὐτῆς θρόνου γρόσια πεντακόσια, καθὼς δαιλαμβάνει ἡ χρεωστικὴ ὁμολογία τοῦ μακαριωτάτου κῦρ Σαμουήλ (1).

Ἄλλ' ἔτι μᾶλλον διαφωτίζεται ἡ οἰκτρὰ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκ τῆς κατωτέρω δημοσιευομένης ἀνεκδότου ἐπιστολῆς τοῦ Σαμουήλ πρὸς τὴν βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας Ἄνναν, ἥς ζητεῖ τὸ ἔλεος καὶ τὰς φιλοχρίστους δωρεὰς ὁ πατριάρχης, ἀποστέλλων πρὸς αὐτὴν ἐπὶ τούτῳ τὸν μητροπολίτην Θηβαίδος Ἀρσένιον καὶ τὸν ἀρχιμανδρίτην Γεννάδιον.

Εὐρηται δ' ἡ τε ἐπιστολὴ αὕτη καὶ αἱ ἄλλαι περὶ ὧν γενήσεται κατωτέρω λόγος ἐν τῷ κατὰ τὴν ἐμὴν ἀρίθμησιν ὑπ' ἀρ. 223 κώδικι τῆς ἐν Ἀγίῳ Ὁρει εὐαγοῦς μονῆς Κουτλουμουσίου. Εἶνε δ' ὁ κώδιξ οὗτος γεγραμμένος τὸν δέκατον ὄγδοον αἰῶνα καὶ σύγκειται ἐκ φύλλων 170 (2) εἰς 4ον, περιέχει δὲ διαφόρους συγχρόνους ἐπιστολάς τοῦ εἰρημένου αἰῶνος ἐν πρωτοτύπῳ ἢ ἐν ἀντιγράφῳ. Εἶνε δὲ ὁ κώδιξ πολύτιμος διὰ τὴν ἱστορίαν τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας, διότι τὸ πλεῖστον αὐτοῦ σύγκειται ἐξ ἐπιστολῶν αὐτογράφων τοῦ πατριάρχου Ματθαίου ἢ ἐκ τῶν πρωτογράφων ἐπιστολῶν σταλίσων εἰς αὐτὸν ὑπ' ἄλλων. Εἶνε δ' αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Ματθαίου γεγραμμέναι πρὸς διαφόρους ιδιώτας καὶ δυνάστας, κοινότητας, ἀρχὰς ἢ μεγιστᾶνας. Ἐχομεν ἐν αὐταῖς ἐπιστολάς τοῦ Ματθαίου πρὸς τὴν ἐλληνικὴν κοινότητα Βενετίας, πρὸς τὸν αὐτόθι ἐπιτετραμμένον τοὺς διὰ τὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας ἐράνους, πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν τῆς Ῥωσίας Αἰκατερίνην Ἀλεξιέβναν Β' καὶ τὸν διάδοχον τοῦ θρόνου Παῦλον, πρὸς τὴν σύνοδον τῆς Ῥωσίας, πρὸς τὸν ἐν Τύνιδι Ἀγγλον πρόξενον καὶ τὸν αὐτόθι Ἑλληνα ἀρχιμανδρίτην, πρὸς τοὺς ἐν Τριπόλει τῆς Βαρβαρίας Ἑλληνας ἐμπόρους, πρὸς διαφόρους ἐν Βλαχίᾳ ἄρχοντας, ἄνδρας τε καὶ γυναῖκας ἰσχυούσας, πρὸς πολλοὺς ὁμογενεῖς καὶ ἄλλοδαπούς, τέλος δὲ πρὸς τοὺς ἐν τῇ μονῇ τοῦ Κουτλουμουσίου μονάζοντας. Οὐδ' εἶνε αἱ τελευταῖαι αὗται αἱ ἀσημόταται πασῶν, ὅταν ἀναλογισθῶμεν, ὅτι ὁ πατριάρχης ἐν τῇ μονῇ ταύτῃ ἔμελλε τέλος νὰ καταλύσῃ τὸν βίον. Καὶ ἐτάφη δ' ἐν αὐτῇ μετὰ πολλοὺς αὐτοῦ

(1) Ἐνθ' ἀν. σ. 519.

(2) Σημειωτέον ὅτι τὰ φύλλα 112-169 εἶνε ἄγραφα.

ὑπὲρ τῆς μονῆς ἀγῶνας καὶ μεγάλην ὑπὲρ αὐτῆς ἀφοσίωσιν, ἥτις δὲν ἐκώλυεν αὐτὸν νὰ ἐγκύπτῃ συγχρόνως εἰς τὴν μελέτην τῶν βιβλίων τῆς βιβλιοθήκης του, ἣν καὶ συμπαρέλαβεν εἰς τὸ ἡσυχαστήριόν του. Διὸ καὶ εὖρηνται ἔτι καὶ νῦν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς τινὰ σεσημειωμένα ὡς ὑπ' αὐτοῦ εἰς αὐτὴν δωρηθέντα.

Ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν προκάτοχον τοῦ Ματθαίου Κοσμάν (δὲν ἐξηκρίβωσα ὁπότερον τῶν πατριαρχῶν τῶν φερόντων τοῦτο τὸ ὄνομα) ἀπευθύνονται τινες τῶν ἐν τῷ κώδικι περιλαμβανομένων ἐπιστολῶν, ἔχομεν δ' ἐν αὐτῷ καὶ τινὰς γεγραμμένους ὑπὸ Σαμουὴλ Καπασούλη τοῦ Χίου.

Τούτων δὲ ἡ τοῦ Σαμουὴλ πρὸς Ἄνναν Στουάρτην τὴν βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας, περιλαμβανομένη ἐν φ. 1036 - 105 α τοῦ κώδικος, ἔχει ἐπὶ λέξει ὡς ἐξῆς (1).

« Τῇ εὐσεβεστάτῃ, γαληνοτάτῃ, κρατίστῃ, ἀηττήτῃ καὶ φιλοχρίστῃ αὐγούστῃ ἀντιβασιλίσσῃ θεοστέπτῃ (2) τῆς μεγάλης Βρεττανίας ἀκαταμάχητον κράτος, τρόπαια καὶ νίκας ἐν Χριστῷ σωτῇρι κατὰ τῶν ἐναντίων, μακρότητα διαμονῆς, βαθεῖαν εἰρήνην, ἀστασίαστον στερέωσιν ὑγίειάν τε πανευδαίμονα καὶ ὅσα ἄλλα εὖθυμα καὶ σωτήρια θεόθεν ἐπεύχεται Σαμουὴλ ὁ ἐλέω θεοῦ πάπας καὶ πατριάρχης τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας καὶ κριτῆς τῆς οἰκουμένης.

« Τὸ μὲν πρὸς μέγιστον καὶ πανυπέρτατον κράτος βασιλικὸν γράφειν ὡς δεῖ καὶ κατ' ἀξίαν καὶ λόγοις προσήκουσι καὶ τρόποις ἀρμοζουσι καὶ συλλαβαῖς ἀξίαις δεκτικαῖς τε ταῖς ἀγίαις καὶ φιλοχρίστοις βασιλικαῖς ἀκοαῖς, εὐφημίαις τε ταῖς οὐ τυχούσαις, μᾶλλον δὲ σωζομέναις καὶ ἀναμαρτήτοις, εὐτάκτοις δὲ καὶ βασιλοπρεπέσιν ἀγγελίαις οὐ παντὶ τῶν ὑπὸ σελήνην παρὰ θεοῦ κεχορήγηται, ἀλλὰ τοῖς ἀξίως εἰδόσι καὶ τὴν τοῖς πᾶσι (;) (3) ἄκραν ὑπεροχὴν γνωρίζουσι καὶ μετὰ βασιλέων συνομιλεῖν ἀξιωθεῖσι καὶ τούτοις ὑπηρετεῖν ἀρμοδίως τῇ ἀξίᾳ διάκειται, οὓς τινὰς καὶ ὁρατικούς ἢ ἱερὰ ὀνομάζει γραφὴ ἐν

(1) Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπιστολὴ αὕτη φέρεται γεγραμμένη ἐν τῷ κώδικι μετὰ πλείστων ἀνορθογραφῶν, ἃς, διορθώσας ἀπ' εὐθείας ἐν τῷ κειμένῳ, ἐθεώρησα ὅλως περιττὸν νὰ ὑποσημειώσω.

(2) Κώδ. θεοστέπτῃ.

(3) Κώδ. βάσει.

Παροιμίαις (1). « ὁρατικὸν ἄνδρα καὶ ὁξὺν ἐν τοῖς ἔργοις αὐτοῦ βασι-
 λεῦναι δεῖ παρεστάναι (2) », καὶ μάλιστα ὅτε φίλον τῇ βασιλικῇ με-
 γαλειότητι πάντα ἔνδοξα, εὖφημα, συνέσεώς τε καὶ σοφίας πλήρη καὶ
 τῶν λοιπῶν δεκτικὰ (3) χαρισμάτων ἐνώπιον αὐτῆς προσηκόντως ζη-
 τοῦμενα, ἐν οἷς χάρις ἡ θεία συνετίζουσα μένει καὶ καταρτίζουσα.

Ἡμεῖς μὲν οὖν ἐτυγχάνομεν καὶ ἔτι ἤδη κωλυόμενοι ὑπὸ τοῦ
 τοιούτου λογισμοῦ μὴ αὐθαδῶς χωρῆσαι καὶ κατατολμῆσαι, ὅπῃ ὁ
 κίνδυνος τοιοῦτος τῆς προπετείας καὶ ἀβελτηρίας, ὅπως μὴ ἑμαυτοῦ
 καταψηφισώμεθα, σιωπὴν δὲ ταπεινοφρόνως ἐναγκαλίσασθαι τὴν ἀκίν-
 δυνον καὶ ἐπωφελῇ. Ἀλλ' ἐκθειάζεται σου τὸ κοσμοπόθητον καὶ βα-
 σιλικὸν ὄνομα, εὐσεβεστάτη καὶ γαληνοτάτη αὐγουστα, ἐπὶ πᾶσαν τὴν
 ὑφήλιον. Πνεύματος γὰρ τοῦ ἁγίου αἱ αὐγοειδεῖς χάριτες σκῆνει τῷ
 θεοκοσμήτῳ σου καὶ βασιλικῷ ἐπελθοῦσαι καὶ ἐπαναπαυσάμεναι ση-
 μεῖον ἀνέδειξαν τῶν ἀρετῶν τιμαλφέστατον. Τοῦ μεγαλεμπόρου τοι-
 γαροῦν καλλωπίσματος ἀνεξαντλήτου σοι διατελοῦντος, ἡμῶν δὲ [μὴ]
 ἐξαρκούντων πρὸς σεμνολόγημα καὶ ἐγκώμιον καὶ εὖφημίαν, τοῦτο
 καὶ μόνον ἐξὸν ἡμῖν λέγειν, ὅτι « πᾶν δῶρημα τέλειον ἄνωθ' ἐστὶ
 καταβαῖνον παρὰ τοῦ πατρὸς τῶν φώτων ». Καὶ γὰρ τῇ βασιλικῇ
 ἀλουργίδι, στέφεσί τε καὶ διαδήμασι, σκήπτροις τοῖς ἀνακτορικοῖς ἄνω-
 θεν καταστεφθεῖσα καὶ ὁλκῇ (;) (4) ἰσχύος τὰ πάντα δυναμένη (5) καὶ
 τοὺς πάντας ὑπερακοντίζουσα ῥαδίως παρέχεις τὰς ἀφορμὰς ἐνὶ ἐκά-
 στῳ θαυμάζειν σε καὶ μεγαλύνειν καὶ πρὸς τοῖς λοιποῖς θεοβραβεύτοις
 χαρίσασθαι τὰ πρῶτα καὶ κεφαλαιώδη κηρύττειν σεμνοπρεπῶς γνω-
 ρίσματα, εὐσεβείας σου δῆλα δὴ τῆς θεοφιλοῦς τὴν πολύκαρπον ὑπερ-
 βολὴν καὶ τῆς αὐταγάθου εὐσπλαγχνίας τὸ ἄπειρον.

« Τοιούτοις τοίνυν τῶν βασιλικῶν σου καὶ περιβλέπτων πλεονεκτη-
 μάτων καλλικελάδοις ἀκούσμασι ἡμεῖς τε κατηχηθέντες καὶ ταῖς εὐ-
 πειθέσι βεβαιωθέντες πληροφορίαις οἱ ἐν θείῳ ἐλέει ἐκκλησίας τοῦ Χρι-
 στοῦ οὐχ ὁποιασοῦν προστασίαν πεπιστευμένοι, ἀγιωτάτης τε καὶ ἀπο-
 στολικῆς τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου καθέδρας τῆς

(1) XII, 29.

(2) Κῶδ. παριστᾶναι.

(3) Κῶδ. δεικτικά.

(4) Κῶδ. ἔλκει.

(5) Κῶδ. διαμέρει.

τῶν Ἀλεξανδρέων πατριαρχικῆς καὶ ἀρχαιοτάτης τοὺς πνευματικοὺς οἶακας θεόθεν ἐνστερνισάμενοι νομίμως καὶ διαδοχικῶς, πῶς ἂν ἔχοιμεν ἀνέχεσθαι καὶ μὴ κατατολμῆσαι ἢ μᾶλλον εἰπεῖν θαρρῆσαι τοῦ παρόντος ἄψασθαι (1) ἐπιχειρήματος κατὰ τὸν ἐνόντα τρόπον καὶ πρὸς τὴν εὐσπλαγχνικωτάτην τῆς σῆς ἀγαθότητος πηγὴν καταφυγεῖν καὶ θαρροῦντες ὑποκλίνεσθαι.

« Εὐέλπεις (2) τοίνυν μένομεν μὴ λογισθῆναι τὸ τόλμημα ἡμῖν, ἀλλὰ δεκτικὸν γενέσθαι παρὰ τῇ ἱλαρωτάτῃ συμπαθείᾳ τῆς σῆς μεγαλωνύμου καὶ κραταιοτάτης ὑπεροχῆς τῆς βασιλικῆς, καίπερ οὐ (;) (3) κατ' ἀξίαν ἀλλὰ πλήρες εὐχῶν θερμοτάτων καὶ εὐλογιῶν πατριαρχικῶν ἐν χάριτι καὶ ἐξουσίᾳ τοῦ παναγίου πνεύματος. Ἀφίκετο γὰρ καὶ μέχρ' ἐμῶν καθ' ἡμᾶς τῆς αἰγυπτιακῆς Ἀραβίας μερῶν τὰ εὐκλεῆ καὶ λαμπρά σου ἀκούσματα τὰ ἐν τοῖς ἡμετέροις χρόνοις, ὅτι ἐκάστοτε ἀπόρων ὑπάρχεις παραμύθιον, γυμνητευόντων σκέπη, πενομένων τροφή, ἐνδεῶν κυβέρνησις, πεπιασμένων ἐπικουρία, καταπονουμένων ἀντίληψις, αἰχμαλώτων ἐλευθερία, κινδυνευόντων ἀντιστηριγμός, πόλεων προπύργιον, ἐκκλησιῶν ἱερῶν στῦλος, σεβασμίων μόνων χειραγωγός, ἀρχιερέων εὐεργέτης, ἐπαρχιῶν σύσταισις, πατριαρχῶν ἀνάπαυσις καὶ θρόνων ἀγιωτάτων καλλωπισμός. Τοιούτων καὶ ἐτέρων ἔργων θεοφιλῶν τῆς οἰκτιρμοσύνης ἐργάτην σε ἡ ἐνδοξος καὶ πτερόεσσα φήμη κηρύττει εἰς τὰ τοῦ κόσμου πέρατα. Ἄτινα ἐρασμίως εἰς ἀδαμάντινον ἡμεῖς θέμενοι τὴν διάνοιαν καὶ τούτων διαλανθανόντων μεμνημένοι, αἵτιον πρῶτιστον τοῦ παντὸς πανδερκέστατον ὁρῶμεν (;) (4) καὶ τούτων ἀγαθῶν χορηγὸν θεὸν προαιώνιον εἰλικρινέστατα ἐπινοοῦμεν τὸν τῇ ἰδίᾳ προνοίᾳ σὲ τὴν εὐσεβεστάτην, ἀνδρειοτάτην τε καὶ συνεωτάτην Ἄνναν τὴν χαριτώνυμον προεγνωκότα καὶ τοιαύτην σοὶ τὴν ποικίλοειδῇ τῶν θείων χαρίτων διακόσμησιν πανσόφως χαρισάμενον καὶ ἀσυλήτως τεθησαυρικότα δι' ἃς τινὰς αὐγοειδεῖς φαιδρότητας ἡλιακῶν ἀκτίνων δίκην ἀπαστραπτούσας καὶ ἐπὶ πᾶσαν διαδραμούσας τὴν γῆν βασιλικῆς ἀλουργίδος καὶ διαδήματος ἡξίωσαι θεοτεύκτου,

(1) Κῶδ. ἀνέχοιμεν ἀνέχεσθαι . . . κατατολμήσας . . . θαρρῆσας . . . ἄψασθαι καὶ κατωτέρω ὑποκλίνεσθαι, λογισθῆναι, κατασβεστῆναι.

(2) Κῶδ. εὐέλπεις.

(3) Κῶδ. καὶ ὑπὲρ οὐ.

(4) Κῶδ. ἑώρον.

ταῖς αὐτοκρατορικαῖς κοσμιότησι πολυφώτως πεποικιλμένη καὶ διη-
 τμήνως περιαστράπτουσα, τά τε δράματα τῶν εὐφημιῶν καὶ ἐπαίνων
 εἰσωρεύουσα καὶ πανευκλεῶς (1) ἀποδεχομένη.

« Διὰ ταῦτα καὶ ἡμεῖς τεθαρρηκότως ἐλπίσαντες, ὧ γαληνοτάτη
 βασίλισσα, πέμπομεν εἰς ταπεινὴν προσκύνησιν τοῦ ἱεροῦ καὶ θεοφρουρή-
 του κράτους τὸν ἐν Χριστῷ ἀδελφὸν ἡμῶν, τὸν πανιερώτατον κύρ
 Ἀρσένιον μητροπολίτην Θηβαίδος, ὑπέρτιμον καὶ ἑξάρχον παντὸς πα-
 ρανείλου (sic) ἐπαρχίας, ὑποκειμένης τούτῳ τῷ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτῳ
 θρόνῳ τῆς Ἀλεξανδρείας, καὶ τὸν ὀσιώτατον ἀρχιμανδρίτην τοῦ αὐ-
 τοῦ ἡμετέρου θρόνου ἐν ἱερομονάχοις κύρ Γεννάδιον μετὰ τῆς συνο-
 δείας αὐτῶν. Καὶ πρῶτον μὲν παρακαλοῦμεν, ὅπως ἐνώπιον τῆς σῆς
 φιλανθρωποτάτης βασιλείας εὖρωσι χάριν τῆς φιλοθέου ἀποδοχῆς καὶ
 εὐμενοῦς (2) δεξιώσεως· πρόσωπον καὶ γὰρ ἐπιφέρουσιν τοῦ ἁγιωτάτου
 τούτου θρόνου καὶ τῆς ἡμῶν μετριότητος, ἀπὸ νεαρᾶς αὐτῶν ἡλικίας
 πιστοὶ καὶ γνήσιοι πεφυκότες θεράποντες τῆς ἁγιωτάτης ταύτης τοῦ
 Χριστοῦ ἐκκλησίας· δεύτερον δὲ καὶ ἡμᾶς μετόχους γενέσθαι τῶν πλου-
 σίων δωρεῶν καὶ ἀφθονοπαρόχων ἐλεημοσυνῶν καὶ εὐποιῶν τῆς σῆς
 μεγαλοδώρου βασιλικῆς δεξιᾶς. Μέγα γὰρ τὸ ἐφ' ἡμᾶς δεινόν, ἢ τε
 ἀπορία ὑπερβάλλουσα καὶ ἄκρα ταλαιπωρία, ὑφ' ὧν καταπιεζόμενοι
 ἀθλίως εἰς βυθὸν κινδυνεύομεν καταντῆσαι ἀπωλείας τε καὶ καταφθο-
 ρᾶς καὶ τοῦτον κατασβεσθῆναι τὸν καθ' ἡμᾶς πατριαρχικὸν θρόνον τὸν
 ἐν μέσῳ τῆς τοιαύτης καὶ τοσαύτης ἀθείας τούτων τῶν ἀραβικῶν
 μερῶν καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ὡς ἀστέρα λάμποντα καὶ
 τὴν ἐν Χριστῷ εὐσέβειαν μέχρι τοῦ παρόντος καιροῦ κρατοῦντα καὶ
 κηρύττοντα, οὐ μέντοι ἀπὸ κακίας καὶ φθόνου τῶν ἐχθρῶν τοῦ Χρι-
 στοῦ εἰς ὄλεθρον τοσοῦτον φθάσαντα· ἀλλ' ἐκ τῶν ἡμῖν ὁμοιοσχήμων
 τεινθηθείσης τῆς κακίας καὶ τῶν βελῶν, κατήχθημεν εἰς χάος ἐπώδυνον
 καὶ ἀθλιότητος καὶ ταλαιπωρίας καὶ χρέους βαρυτάτου ἐπέκεινα τῶν
 ἐξήκοντα πρυγγίων, ἅτινα ἐδανείσθημεν παρὰ ἄλλοτρίων καὶ ἄλλο-
 φύλων σὺν τόκῳ δεινοτάτῳ. Καὶ τῶν μὲν ἱερῶν σκευῶν, πατριαρχικῶν
 ἀμφίων καὶ πραγμάτων ἐκκλησιαστικῶν τὰ μὲν ἀπεμπολήθησαν (3)
 καὶ τὰ λοιπὰ ἐνέχυρον μένουσι διὰ τὸ χρέος. Τὴν δὲ αἰτίαν τοῦ τοιοῦ-

(1) Κῶδ. πανευκλεεῖς.

(2) Κῶδ. εὐμενῶς.

(3) Κῶδ. ἀπεμπωλήθησαν.

του ἡμῶν ὀλοτελοῦς ἀφανισμοῦ (1) καὶ τῆς πανολέθρου καταδίκης γνωρίμην ποιήσουσι καὶ δῆλην ἐν συνόψει τά τε μαρτυρικὰ τὰ ἐν χερσὶ τῶν ἡμετέρων πατέρων, διεξοδικώτερον δὲ ἀπὸ γλώσσης αὐτῶν καὶ ζώσης φωνῆς. Οὐκ ἔδοξε γὰρ ἡμῖν ἀρμόδιον, ἔλεος καὶ χάριν ἀπαιτοῦσι, τὰς ἱερὰς ἀκοὰς τῆς ὑμετέρας βασιλείας βαρύνειν (2) διὰ τοῦ πολλοῦ τῆς διηγήσεως καὶ παραξύνειν θρήνοις (3), καὶ δακρύων ἀποκατασταθεῖν (;).

« Αἰρομεν τοίνυν οἰκτρὰν φωνὴν ὑψωμέναις ταῖς χερσὶν πρὸς θεὸν τὸν παντάννακτα, δι' οὗ βασιλεῖς βασιλεύουσι καὶ ἡγεμόνες κρατοῦσι γῆς, καὶ ἐκ κατωδύνου (4) ψυχῆς παρακαλοῦμεν τὸ ἄναρχον καὶ αἰδιδιον καὶ ἀτελεύτητον καὶ ὑπέρθεον κράτος τοῦ συντηρεῖν καὶ στηρίζειν εἰς τὸν ἄπαντα αἰῶνα τὰ σκῆπτρα τῆς αἰσεβόχστου σου βασιλείας καὶ σὲ τὴν θεοκόσμητον καὶ χαριτώνυμον Ἄνναν, τὴν γαληνοτάτην ἄνασσαν καὶ βύσιν καὶ κρηπίδα τῆς εὐσεβείας καὶ ἀκαταγώνιστον ὀχύρωμα τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ θεότευκτον τεῖχος τῆς ἀγίας τοῦ Χριστοῦ ἐκκλησίας. Ἐπιτεύξοιμεν δὲ καὶ ἡμεῖς, ὦ συμπαθεστάτη δέσποινα, ἐλέους καὶ βοηθείας τῆς βασιλοπρεποῦς διὰ Χριστὸν τὸν κύριον καὶ σωτῆρα τοῦ κόσμου καὶ ὡς, πολλαῖς συμφοραῖς καὶ περιστάσεσι συνεχόμενοι, καταπονούμενοι τῆς ἐλπίδος μὴ ἐκπέσοιμεν, μηδὲ ἀποτυχόντες καταισχυνθεῖημεν. Μίμησαι τὸν παντελεῆμονα δεσπότην, ὄρεξον ἡμῖν χεῖρα βοηθείας, ἀντιλαβοῦ ἡμῶν τῶν ἀπόρων, φάνηθι ὄρμος γαλήνης καὶ λιμὴν σωτήριος ἡμῖν τοῖς πτωχοῖς, καὶ διὰ βασιλικῶν σου προσταγμάτων, εὐγενεστάτη κυρία, ἐρέθισον καὶ ἀνάγκασον καὶ τοὺς παρεδρεύοντάς σοι ὑψηλοτάτους καὶ ἀξιωτάτους πρίγκιπας καὶ ἡγεμόνας τῆς συνετωτάτης σου συγκλήτου, τοὺς τε πέλαν καὶ τοὺς μακρὰν καὶ τοὺς λοιποὺς φιλοπτώχους τοῦ ἱεροῦ καταλόγου καὶ τῆς κοσμικῆς τάξεως κοινὴν βοήθειαν καὶ συμπάθειαν ἡμῖν ἐπιδεῖξαι ἐν ἐλέει καὶ φιλάνθρωπῳ, ἐφοδιάσασα καὶ τοὺς ἡμετέρους πατέρας τοῖς χρειώδεσι γράμμασί σου τοῖς βασιλικοῖς καὶ πανσεβόστοις ἐν τοῖς πέριξ ὁρίοις (5) τε καὶ αὐθεντικαῖς (6) πόλεσί τε καὶ νήσοις καὶ

(1) Κῶδ. ἀφανισμῶν.

(2) Κῶδ. βαρένειν.

(3) Κῶδ. παραξίλοις θρήνους.

(4) Κῶδ. ἐκατωδήνον.

(5) Κῶδ. ὀρέοις.

(6) Κῶδ. αὐθεντικοῖς

ήμεμονίαις. Τότε δὴ ἀνέσεως πολλῆς τετυχηκότες καὶ βοηθηθέντες (1) ἀπὸ τῆς ταλαιπωρίας εἰς κουρισμὸν καὶ ἀπαλλαγὴν οἰκτιρμόνως φθάσαντες (2), σοὶ μὲν τῇ θεοστέπτῳ αὐγούστῃ τὰ εὐχαριστήρια κηρύττομεν ὁμοφώνως, τῷ δὲ θεῷ τοὺς ὕμνους ἀκαταπαύστως προσάγουμεν, ᾧ ἡ δόξα καὶ ἡ προσκύνησις εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

« Ἐξεδόθη ἐν (3) τῷ κατ' Αἴγυπτον ἡμετέρῳ πατριαρχικῷ καταλματι, ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψιβ' ἐν μηνὶ Φεβρουαρίου 25, ἰνδικτιῶνος ε'.

« Τῆς ὑμετέρας ἐν Χριστῷ ἱερᾶς καὶ κραταιοτάτης βασιλείας, τῆς αὐτῆς θεοστέπτου καὶ ἀηττήτου γαληνότητος δοῦλος ταπεινὸς καὶ πρὸς Θεὸν εὐχέτης διάπυρος

Σαμουήλ

ὁ ἐν θείῳ ἐλέει πατριάρχης Ἀλεξανδρείας ».

Ἐκ τοῦ ἐγγράφου τούτου καταφαίνεται οὐ μόνον ἡ τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἀνατολῆς λυμαινομένη διχοστασία, ἀλλὰ καὶ ἡ δεινὴ οἰκονομικὴ κατάστασις τοῦ θρόνου τῆς Ἀλεξανδρείας, οὗ τὰ χρέη ἀνήρχοντο ἐν ἔτει 1712 εἰς ποσὸν ἀνώτερον ἐξήκοντα πουργίων, ἀντιστοιχοῦντων πρὸς τριάκοντα χιλιάδας γροσσίων τοῦ τότε καιροῦ. Καὶ δὲν γνωρίζομεν μὲν ἂν ἐπέτυχεν ἡ πρὸς τὴν ἄνασσαν τῆς Ἀγγλίας πρεσβεΐα τοῦ Σαμουήλ καὶ ἂν καὶ κατὰ πόσον ἡ Ἄννα, ἥτις ἄλλως εἶνε γνωστὴ διὰ τὴν ὑπέρμετρον αὐτῆς ἀγάπην πρὸς τὸν προτεσταντισμὸν, ἐφάνη ἀνταποκρινομένη εἰς τὴν ταπεινόφρονα καὶ ἐξευτελιστικὴν ἐκκλησίαν τοῦ πατριάρχου, ὅστις ἐφαίνετο συμπαθὼν πρὸς τὴν ῥωμαϊκὴν ἐκκλησίαν. Ἀλλὰ βέβαιον εἶνε, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ φακέλου τῶν ἐν τῷ κώδικι ἐπιστολῶν, ὅτι αἱ ἀνάγκαι τοῦ πατριαρχικοῦ θρόνου ἐξηκολούθουν νὰ εἶνε ἐπ' ἴσης μεγάλαι ἐπὶ τοῦ τὸν Σαμουήλ διαδεχθέντος Κοσμᾶ. Καὶ ἀργότερον δ' ἀκόμη ἐπὶ τοῦ Ματθαίου τὰ πράγματα ἔχουσιν οὐχ ἥττον κακῶς. Εἰς μάτην ἀγωνίζεται ὁ Ματθαῖος νὰ βελτιώσῃ τὴν κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Ἐν μέσῳ τῶν ὑπὲρ τῆς ὁδοδείας μόχθων αὐτοῦ καὶ τῶν ἀγώνων πρὸς στήριξιν τοῦ ἐμπεπιστευμένου αὐτῷ ποιμνίου βαρύταται εἶνε αἱ οἰκονομικαὶ ἀνάγκαι τοῦ

(1) Κῶδ. βοηθέντες.

(2) Κῶδ. φθάσαντας.

(3) Κῶδ. ἐξεδόθεν.

πατριαρχικοῦ θρόνου καὶ ἐπισπῶσιν ἀμέριστον εἴπερ τι καὶ ἄλλο τὴν μέριμναν τοῦ πατριάρχου. Ὁ Ματθαῖος στρέφει τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ ἀπανταχοῦ, ὁπόθεν ἡδύνατο νάπεκδέχεται ἐλπίδα τινὰ σωτηρίας. Ἐκ τῶν πλείστων δ' αὐτοῦ ἐν τῷ κουτλουμουσιακῷ κώδικι ἐπιστολῶν ἀπηχεῖ ἡ μονότονος, ἀλλὰ σπαρακτική, ἀλλὰ ματαία καὶ ἀπελπισ, ὡς φαίνεται, κραυγὴ περὶ χρηματικῆς βοηθείας, ἀπευθυνομένη πρὸς ἰδιώτας καὶ ἡγεμόνας, πρὸς ὁμογενεῖς καὶ ξένους. Αἱ δύο ἀμέσως κατωτέρω δημοσιευόμεναι ἐπιστολαὶ τοῦ Ματθαίου πρὸς τὸν Παῦλον Πέτροβιτς, διάδοχον τοῦ ῥωσικοῦ θρόνου, καὶ τὴν αὐτοκράτειραν Αἰκατερίνην τὴν Β' δεικνύουσιν ἐν ταύτῳ τὴν τε ἀκάματον δραστηριότητα τοῦ πατριάρχου, ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκονομικὴν ἀγωνίαν καὶ τὸν βαθμὸν τοῦ ἐξευτελισμοῦ εἰς ὃν κατήρχετο χάριν τοῦ ἐπιδιωκόμενου σκοποῦ ὁ ἐπιστέλλων. Ἄς λάβῃ δὲ ὁ ἀναγνώστης ὑπ' ὄψιν καὶ τοῦτο, ὅτι ὁ διάδοχος τοῦ ῥωσικοῦ θρόνου Παῦλος ὁ υἱὸς Πέτρου τοῦ Γ' τοῦ συζύγου Αἰκατερίνης Ἀλεξιέβνας Β' καὶ ἐκπτώτου αὐτοκράτορος ἦτο τῷ 1763 παιδίον ἐννεατές!

Καὶ ἡ μὲν πρὸς τὸν Παῦλον ἐπιστολὴ τοῦ Ματθαίου περιλαμβάνεται ἐν φ. 93, α-β τοῦ κουτλουμουσιακοῦ κώδικος καὶ ἔχει ὧδε (1).

« Εὐσεβέστατε, γαληνότατε καὶ πανευκλεέστατε κνέζη καὶ τῆς αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος διάδοχε κύριε κύριε ΠΑΥΛΕ Πετροβίτζη, υἱὲ ἐν ἁγίῳ πνεύματι ἀγαπητὲ καὶ ποθεινότατε τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις, ἔλεος καὶ εἰρήνη παρὰ θεοῦ καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη τῇ ὑμετέρᾳ μεγαλειότητι, ἀπὸ δὲ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου ἀποστολικοῦ καὶ πατριαρχικοῦ θρόνου τῆς μεγάλης πόλεως Ἀλεξανδρείας ἁγιασμὸς, βοήθεια καὶ ἐπίσκεψις καὶ παρ' ἡμῶν εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις, ἐπευχόμενοι κυρίῳ τῷ θεῷ δοθῆναι τῇ σῇ μεγαλειότητι ζωὴν πολυχρόνιον, εὐημερίαν ἀδιάλειπτον, εἰρηναίαν διαγωγὴν καὶ πᾶν σωτηριῶδες αὐτῇ ἐφετόν.

(1) Ἡ τ' ἐπιστολὴ αὕτη καὶ αἱ ἄλλαι κατωτέρω δημοσιευόμεναι ἔχουσιν ἐν τῷ κώδικι παρὰ πολὺ ὀλιγωτέρας ἀνορθογραφίας τῆς τοῦ Σαμουήλ. Διορθώσας δὲ ταύτας καὶ ἀναγαγὼν τὴν γραφὴν, ὅπου ἄλλως διέφερεν, εἰς τὴν συνήθη, ἐθεώρησα περιττὸν νὰ ὑποσημειώσω τὰ τοιαῦτα. Μόνον δ' ὑπεσημειώθησαν ὅσαι τῶν γραφῶν τοῦ κώδικος ἀπεῖχόν πως πλείοτερον τῆς εἰς τὸ κείμενον ἐκάστοτε παραληφθείσης.

« Προβλέπων (1) ὁ τῶν ὅλων θεός, ὃ πάντα γυμνὰ καὶ τετραχηνά, τὴν ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς αὕξησιν τοῦ κράτους τῆς ἀσεβείας καὶ τὰ ἐκ τούτου ὡς ἐκ τινος πικρᾶς ρίζης ἢ πηγῆς ἀναφυόμενα καὶ καὶ τοὺς τῆς ἀδικίας χειμάρρους παντὶ τῷ ὑπὸ τὴν ἐπικράτειαν αὐτῆς εὐσεβοῦντι λαῷ, εὐδόκησεν (2) εὐλογῆσαι, αὕξῃσαι καὶ πλατύναι τὸ εὐσεβές καὶ ἔνθεον κράτος τῆς βασιλείας ὑμῶν πρὸς παραμυθίαν καὶ καταφυγὴν τοῦ καταπονουμένου τούτου λαοῦ καὶ ἀναδείξαι λιμένα σωτήριον πᾶσι τοῖς ὑπὸ τῶν κυμάτων τῆς ἀδικίας καταποντούμενοις καὶ κινδυνεύουσιν.

α Ὅθεν καὶ ἡ μετριότης ἡμῶν, καταπιεζομένη ταῖς τοῦ καιροῦ ἀνωμαλίαις καὶ δειναῖς τῶν ἀσεβῶν περιστάσεσιν, ἅτε ταύτας ἀνεκτῶς ἀναδεχομένη ἐπὶ τῇ κατασχέσει καὶ διοικήσει τοῦ οὐπερ ἐνεπιστεύθη παρὰ θεοῦ οἶακος τοῦ καθ' ἡμᾶς (3) ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ θρόνου, ἔγνω προςδραμεῖν τῷ ὑμετέρῳ εὐδίῳ καὶ βασιλικῷ λιμένι πρὸς σωτηρίαν καὶ ἀπαλλαγὴν τῶν ψυχοφθόρων τούτων κυμάτων, τὰ ὅποια ἀναβαίνουνσι, προφητικῶς, ἐκ τῶν οὐρανῶν καὶ καταβαίνουνσι ἕως (4) τῶν ἀβύσσων. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ θεοφύλακτος μεγαλειότης καὶ πανευδαίμων αὐτοκρατορία πάσης Ῥωσίας λιμὴν καὶ σωτηρία προβέβληται, εὐέλπιδές ἐσμεν καὶ ἡμεῖς ἐπιτυχεῖν καὶ ἐπαπολαῦσαι τῆς παρ' αὐτῆς σωτηρίας καὶ τοῦ βασιλικοῦ πλουσίου ἐλέους τοῦ ὑπερεκχεομένου (5) πᾶσι τοῖς δεομένοις καὶ μηδέποτε κενουμένου (6), ὡς ἐκ πηγῆς ἀενάου πηγάζοντος τοῦ ἐν ἐλέει ἀπείρου θεοῦ.

« Διὸ θαρρούντως καὶ ἀκαταισχύντοις ἐλπίσι πέμπομεν αὐτόσε (7) εἰς τὸ ἔλεος τῆς γαληνοτάτης καὶ κραταιοτάτης βασιλίσσης καὶ αὐτοκρατορίσσης πάσης Ῥωσίας μεγάλης κυρίας Αἰκατερίνης Ἀλεξιέβνας τὸν ἡμέτερον ἀρχιμανδρίτην κϋρ Μελέτιον μετὰ τῆς συνοδείας αὐτοῦ, ἀνὰ χεῖρας ἔχοντα τὸ σεβάσμιον καὶ βασιλικὸν χρυσόβουλλον τοῦ εἰς τὸν καθ' ἡμᾶς ἀγιώτατον καὶ ἀποστολικὸν θρόνον [ἐτησίου ἐλέους] ὁμοῦ καὶ ἕτερα δύο πάντιμα βασιλικά χρυσόβουλλα ὅπου φιλευσπλάγχχως

(1) Κῶδ. προβλέποντας.

(2) Κῶδ. εὐδόκησας.

(3) Κῶδ. ἡμῶν.

(4) Κῶδ. καταβαίνουσι ἐκ. Ἰδ. Ψαλμ. , ρς' 26.

(5) Κῶδ. ὑπερεκχενομένου.

(6) Κῶδ. κινούμενου.

(7) Κῶδ. αὐτοῦσε.

καὶ συμπαθῶς κινούμενοι οἱ γαληνότατοι καὶ αἰμίνηστοι ἐν Χριστῷ βασιλεῖς ἠλέησαν τὰ καθ' ἡμᾶς ἱερὰ καὶ σεβάσμια μοναστήρια τό τε (1) ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ ἡγιασμένου, καὶ τὸ (2) ἐν τῷ παλαιῷ Μισίρι, [τοῦ] μεγαλομάρτυρος Γεωργίου, τοῦ παντοδυνάμου θεοῦ εἰς τὰς καθαρὰς καὶ βασιλικὰς καρδίας αὐτῶν ἐπινεύσαντος διὰ τὴν ἐν τοῖς παροῦσι καιροῖς δυστυχίαν τοῦ γένους ἡμῶν καὶ τὴν ἀπὸ τῶν κρατούντων ἐπήρειαν.

«Τοιγαροῦν παρακαλοῦμεν θερμῶς τὴν ὑμετέραν εὐσεβεστάτην καὶ ἐλεημονικωτάτην μεγαλειότητα, ἵνα δεχθῇ καὶ ἐπιβλέψῃ τὸν ἐπιφέροντα αὐτὰ ῥηθέντα ἡμέτερον ἀρχιμανδρίτην ὡς ἡμέτερον πρόσωπον, γνήσιον ὄντα καὶ πιστὸν θεράποντα τοῦ θρόνου ἐκ νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας, καὶ κατοικτίρῃ καὶ σπλαγχνισθῇ τὸν περίκλυτον πάλαι καὶ εὐθηνούμενον ἐν εὐσεβείᾳ καὶ λαμπρότητι, νῦν δὲ πτωχότατον καὶ ἐξηπορημένον ἀποστολικὸν τῶν Ἀλεξανδρέων θρόνον καὶ τὰ ὑπ' αὐτὸν πτωχὰ ἱερὰ μοναστήρια καὶ μέτοχα ἀναδείξῃ τοῦ βασιλικοῦ καὶ ἀφρόνου ἐλέους πρὸς τὴν παρηγορίαν ἡμῶν καὶ ἀνακουφισμὸν τῶν πολυειδῶν ἀναγκῶν τε καὶ θλίψεων εἰς σύστασιν καὶ βοήθειαν τῶν τε ἱερῶν ἡμῶν αὐτῶν δύο μοναστηρίων καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων ἐκκλησιῶν τοῦ καθ' ἡμᾶς θρόνου, ὄντας διὰ παντὸς διαπύρους πρὸς θεὸν εὐχέτας, ἵνα χαρίσῃται τῇ μὲν ὀρθοδοξοτάτῃ καὶ γαληνοτάτῃ βασιλίσσει καὶ αὐτοκρατορίσει κράτος, νίκην καὶ βαθεῖαν εἰρήνην, τῇ δὲ ὑμετέρᾳ μεγαλειότητι ὑγίειαν, μακρόβιον διαμένουσαν χαρὰν καὶ διαιωνίζουσαν δόξαν ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν.

«Ἐν Κωνσταντινουπόλει αῤῥξγ' Μαΐου κα'.

«Τῆς ὑμετέρας θεοφρουρήτου γαληνότητος διάπυρος πρὸς θεὸν εὐχέτης ».

Ἡ δὲ πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν Αἰκατερίνην ἐπιστολὴ, περιλαμβανομένη ἐν φ. 946-95 α τοῦ κώδικος, ἔχει ὡς ἐξῆς.

«Εὐσεβεστάτη, γαληνοτάτη, κραταιοτάτη, συνετωτάτη καὶ θεό-

(1) Κῶδ. τοῦ τε.

(2) Κῶδ. τοῦ.

...τε (1) βασίλισσα ἱμπερατρίσα καὶ αὐτοκρατόρισα (2) πάσης
 Ῥωσίας κυρία κυρία Αἰκατερίνα Ἀλεξιέβνα, θυγάτηρ ἐν ἁγίῳ πνεύ-
 ματι ἀγαπητὴ καὶ ποθεινοτάτη τῆς ἡμῶν μετριότητος, χάρις, ἔλεος,
 εἰρήνη καὶ σωτηρία εἴη παρὰ θεοῦ παντοκράτορος καὶ κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῇ σεπτοτάτῃ τῆς μεγάλης σου βασιλείας κορυφῇ,
 ἀπὸ δὲ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου καὶ πανευφήμου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελι-
 στοῦ Μάρκου τοῦ καθ' ἡμᾶς ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ θρόνου τῆς
 Ἀλεξανδρείας ἁγιασμὸς, βοήθεια καὶ ἐπίσκεψις, παρὰ δὲ τῆς ἡμῶν
 μετριότητος εὐχὴ, εὐλογία καὶ συγχώρησις, ἐπευχόμενοι κυρίῳ τῷ θεῷ
 δοῦναι τῇ κραταιοτάτῃ καὶ ἁγίᾳ αὐτῆς βασιλείᾳ ζωὴν πολυχρόνιον,
 εὐτυχίαν ἀμετάπτωτον, εἰρηναίαν διαμονὴν, κράτος καὶ νίκην μεγί-
 στην κατ' ἐχθρῶν εἰς δόξαν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ εἰς
 μέγιστον καύχημα καὶ ἄφατον εὐφροσύνην παντὸς τοῦ χριστεπωνύμου
 πληρώματος.

α Ἔργον οἰκεῖον πολλὰ καὶ πρέπον εἶναι εἰς ὑποκείμενα ὅπου ὁ
 ὕψιστος θεὸς προεδίβασε καὶ ἐτίμησε μὲ τὸ (3) τῆς ἀρχιερωσύνης καὶ
 ἱεραρχίας ὑψηλὸν καὶ θεῖον ἀξίωμα, ὅταν ἐπιστέλλωσι πρὸς πρόσωπα
 ὅπου ἡ πανσθενὴς αὐτοῦ δεξιὰ ὕψωσε καὶ ἐδόξασε μὲ τὸ ὑπέρτατον
 αὐτοκρατορικὸν ἀξίωμα καὶ ἔχρισεν ἐλαίῳ ἁγίῳ αὐτοῦ καὶ ἐπὶ τοῦ
 θρόνου τῆς βασιλείας ἐκάθισε, νὰ γράφωσι πάντοτε χαρᾶς εὐαγγέλια,
 νὰ παρρησιάζωνται μὲ λόγους διὰ παντὸς πνευματικῆς εὐφροσύνης καὶ
 ἀγαλλιάσεως, εὐαγγελιζόμενοι τὴν εὐστάθειαν τῶν πόλεων, τὴν ἔνω-
 σιν τῶν ἐκκλησιῶν, τὴν εὐθηνίαν τῶν Χριστιανῶν, τὴν αὔξησιν τῆς (4)
 ὀρθοδοξίας, τὴν χάριν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, τὴν ἀγάπην
 τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς καὶ τὴν κοινωνίαν τοῦ ἁγίου πνεύματος. Τοῦτο
 εἶναι τὸ οἰκεῖον ἔργον τῶν ἀρχιερέων καὶ πατριαρχῶν τῶν πρὸς τοὺς
 βασιλεῖς ἐπιστελλόντων (5). Τοῦτο εἶναι τὸ πρέπον, καὶ τοῦτο παρὰ
 τῶν πάλαι ἁγιωτάτων καὶ μακαρίων ἐκείνων πατριαρχῶν ἐνηργεῖτο
 ἀενάως καὶ ἐγένετο εἰς δόξαν τοῦ παμβασιλέως θεοῦ καὶ εἰς τιμὴν καὶ
 πολλὴν εὐφροσύνην τῶν τε αὐτοκρατόρων καὶ αὐτῶν τῶν ἐπιστελ-
 λόντων.

(1) Κῶδ. θεόσεπτε.

(2) Κῶδ. αὐτοκρατόρσα.

(3) Κῶδ. μετὰ.

(4) Κῶδ. τὴν.

(5) Κῶδ. ἐπιστολῶν.

« Ἄλλ' ἐπειδὴ κρίμασιν οἷς οἶδεν ἡ ἀκατάληπτος καὶ ἀνεξιχνίαστος τοῦ θεοῦ σοφία, γαληνοτάτη καὶ χριστιανικωτάτη βασίλισσα, ἐκεῖνοι μὲν οἱ καιροὶ παρῆλθον καὶ ἡ δόξα παρώχηκε καὶ ὅλον τὸ ἡμέτερον γένος ὑπέπεσε καὶ εὐρίσκεται τὰ νῦν εἰς τὴν κατάστασιν ὅπου ἡ αὐτοκρατορικὴ μεγαλειότης γινώσκει, ἐπιστέλλοντες γράφομεν καὶ δηλοποιούμεν πάντοτε καὶ ἐν πάσαις ταῖς ἐπιστολαῖς συμφορᾶς, θλίψεις καὶ ἐλεεινολογίας. Καὶ ἀγκαλὰ καὶ ἄλλοτε νὰ ἐπεριγράψαμεν τὴν ἐλεεινὴν καὶ ἀξιοδάκρυτον κατάστασιν τοῦ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτου ἀποστολικοῦ πατριαρχικοῦ τῆς (1) Ἀλεξανδρείας θρόνου, ἀπὸ τὸν ὅποτον τὰ δεινὰ ποτὲ μὲν δὲν ἀπέλειψαν, ὄντα μέσα εἰς τὴν φλόγα τῆς ἀσεβείας, ἀλλ' ὅμως τὰ νῦν ὑπερηύξησαν, ὥστε ἀπὸ τὰς ἀδιακόπους καταδρομὰς τῶν ἐκεῖσε ἀσεβῶν ἐξουσιαστῶν καὶ ἡγεμόνων καὶ ἡμεῖς ἀδυνατήσαμεν καὶ ὁ καθ' ἡμᾶς οὗτος ἐν τοῖς παροῦσι καιρὸς ἀγιώτατος θρόνος εἰς βαρύτατον χρέος ὑπέπεσεν, ὁμοίως καὶ τὰ ὑπ' αὐτὸν ἱερὰ δύο καὶ σεβάσμια μοναστήρια τοῦ τε ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα τοῦ ἡγιασμένου τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τοῦ ἀγίου ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ τροπαιοφόρου τοῦ ἐν τῷ παλαιῷ Μισίρι, τὰ ὅποια δι' ἀδρῶν ἀναλωμάτων ἀνεκαινίσσαμεν· ὅθεν ἐξαπορηθέντες καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῶν δανειστῶν, δεῖν ἔγνωμεν καταφυγεῖν εἰς τὰ φιλελήμονα ὑμῶν σπλάγχνα τῆς μεγίστης ὑμῶν βασιλείας καὶ τυχεῖν τοῦ βασιλικοῦ ὑμῶν ἐλέους, γαληνοτάτη καὶ ἐλεημονικωτάτη μεγάλη βασίλισσα, ἵνα διὰ τοῦ βασιλικοῦ τῆς ὑμετέρας γαληνότητος ἐλέους δυνηθῶμεν διακρατῆσαι τὸν θρόνον καὶ τὰ προρρηθέντα (2) ὑπ' αὐτὸν μοναστήρια, κυβερνῆσαί τε τοὺς δυστυχεστάτους τούτους καιροὺς καὶ ἀπαλλαγῆναι τοῦ χρέους.

« Διὰ τοῦτο πέμπομεν πρὸς τὴν μεγάλην καὶ θεοφύλακτον ἀγίαν ὑμῶν βασιλείαν τὸν ἡμέτερον ἀρχιμανδρίτην κῦρ Μελέτιον μετὰ τῆς αὐτοῦ συνοδείας, ἀνὰ χεῖρας ἔχοντα τὸ πάντιμον καὶ βασιλικὸν χρυσόβουλλον τοῦ πρὸς τὸν καθ' ἡμᾶς θρόνον ἐτησίου ἐλέους ὑμῶν καὶ τὰ πρὸς τὰ ὑπ' αὐτὸν δύο ἱερὰ μοναστήρια βασιρικὰ χρυσόβουλλα, ὅπου φιλευσπλάγχνως καὶ συμπαθῶς κινούμενοι οἱ γαληνότατοι καὶ ἀείμνηστοι ἐν Χριστῷ βασιλεῖς καὶ αὐτοκράτορες πάσης Ῥωσίας ἐδωρήσαντο

(1) Κῶδ. τοῦ.

(2) Κῶδ. προρρηθέν.

τὰ πτωχὰ αὐτὰ μοναστήρια. Ὅθεν παρακαλοῦμεν θερμῶς τὴν αυτοκρατορικὴν αὐτῆς μεγαλειότητα, ἵνα δεχθῇ καὶ ἐπιβλέψῃ αὐτὸν μενῶς ὡς ἡμέτερον πρόσωπον ἐπιφέροντα, γνήσιον ὄντα καὶ πιστὸν ὁράποντα τοῦ θρόνου ἐκ νεαρᾶς αὐτοῦ ἡλικίας, καὶ εὐδοκῆσαι ἐλεῆσαι καὶ βοηθῆσαι τῷ καθ' ἡμᾶς ἀγιωτάτῳ καὶ ἀποστολικῷ τούτῳ θρόνῳ καὶ τοῖς ὑπ' αὐτὸν δυσὶ μοναστηρίοις, καὶ ἀναδείξῃ μέτοχον αὐτὸν τε καὶ αὐτὰ τοῦ μεγάλου καὶ βασιλοπρεποῦς ἐλέους.

« Στέλλομεν δὲ τῷ μεγέθει τῆς ὑμῶν βασιλείας διὰ τοῦ ῥηθέντος, ἁγιασμοῦ χάριν, τίμιον δῶρον μίαν κεντητὴν διὰ μαγγάνου ἱερὰν εἰκόνα τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος Αἰκατερίνης, ἥτις καὶ ἐμυρώθη παρ' ἡμῶν κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ὑποτύπωσιν.

« Ἐπικαμφθεῖσα τοίνυν ἡ αυτοκρατορικὴ αὐτῆς μεγαλειότης ταῖς ἡμετέραις εὐχετικαῖς δεήσεσι, οἴκτειρον, ἐλέησον τὸν ἐλέους δεόμενον τοῦτον θρόνον καὶ τὰ ὑπ' αὐτὸν ἱερὰ πτωχὰ μοναστήρια, τῶν ὁποίων τὰ χρυσόβουλλα παρακαλοῦμεν θερμῶς τῶρα εἰς τοὺς εὐτυχισμένους καὶ πανεκλάμπρους καιροὺς τῆς ὑμετέρας θεοστέπτου καὶ πανσεβάστου κραταιοτάτης μεγαλειότητος νὰ τα ἀνακαινίσῃ. Ἐφ' ᾧ μετὰ τῆς χριστιανικωτάτης καὶ ἐλεημονικωτάτης ἀνάσσης ταῖς βασιλικαῖς καὶ ἀφθονοπαρόχοις δωρεαῖς καὶ χρηστότητι θαρροῦμεν μετὰ θεόν, ἵνα διὰ τοῦ παρὰ τῆς βασιλείας ὑμῶν ἐτησίου ἐλέους καὶ προσέτι διὰ τῆς ποθουμένης καὶ προσδοκωμένης βασιλικῆς πλουσίας δωρεᾶς τε καὶ βοηθείας τῆς αυτοκρατορικῆς μεγαλειότητος καὶ ἡμεῖς εὐρωμεν ἀναψυχὴν τινα καὶ ἐλάφρῳσιν (1) καὶ οἱ πατέρες τῶν ἱερῶν μοναστηρίων καὶ οἱ ἐν αὐτοῖς πτωχοὶ Χριστιανοὶ ὅπου ἀενάως τρέφονται ἀπὸ αὐτὰ, εἰς τὰ ὅποια καὶ τὰ πατρικὰ καὶ προπατορικὰ βασιλικὰ ὀνόματα τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ γενομένων μεγάλων βασιλέων καὶ αυτοκρατόρων πάσης Ῥωσίας καὶ τῆς χριστιανικῆς ἡμῶν αυτοκρατορίας ἀκαταπαύστως μνημονεύονται. Καὶ ἡμεῖς τοῦ πανοικτίρμονος θεοῦ δεόμεθα νὰ ἐπιβραβεύσῃ τῇ ἁγίᾳ αὐτῆς βασιλείᾳ κράτος ἀκαταμάχητον, ὑγίειαν μακρόβιον καὶ πολυχρόνιον στερέωσιν καὶ διηνεκῇ χαρμονῇ σὺν παντὶ τῷ βασιλικῷ παλατίῳ, τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ εὐαγγελιστοῦ Μάρκου πρεσβεύοντος ἐν ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν.

(1) Κῶδ. ἐλάφρῳσιν.

« Ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἐν ἔτει σωτηρίῳ αψξγ^ο, Μαρτίου κα'.

« Τῆς ὑμετέρας θεοστέπτου αὐτοκρατορικῆς μεγαλειότητος διάπυρος πρὸς θεὸν εὐχέτης ».

Εἶνε προφανές, ὅτι μία καὶ ἡ αὐτὴ καὶ σύγχρονος εἶνε ἡ εἰς τὴν ῥωσικὴν αὐλὴν πρεσβεία τοῦ ἀπεσταλμένου τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πατριαρχείου, τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μελετίου μετὰ τῆς αὐτοῦ συνοδείας, εἰς ἣν ἀναφέρονται αἱ ἐπιστολαὶ πρὸς τὴν Αἰκατερίνην καὶ πρὸς τὸν ἐνναέτη Πέτρον. Μόνον δ' ἐν τι δὲν φαίνεται εὐεξήγητον, τίς ὁ λόγος δι' ὃν ἡ πρὸς τὴν αὐτοκράτειραν ἐπιστολὴ εἶνε γεγραμμένη οὐχὶ ἐν ἀρχαῖζούσῃ γλώσσῃ, ὡς ἡ πρὸς τὸν διάδοχον, ἀλλ' ἐν τῷ καθωμιλημένῳ ἰδιώματι, ἄλλως γεγραμμένῳ εἰς ὕφος λίαν ἐπιμεμελημένον καὶ ἄξιον νὰ ἐπισπάσῃ ἰδιαζόντως τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου. Περὶ δὲ τῆς πρεσβείας ταύτης τοῦ Μελετίου παρατηρητέον, ὅτι ἐξ αὐτῆς ἡδύνατό τις εὐλόγως νάναμνη ἀποτελέσματα πολὺ ἀνώτερα τῶν ἐκ τῆς ἐκκλήσεως τοῦ πατριάρχου Σαμουήλ τῆς πρὸ πεντηκονταετίας γενομένης πρὸς Ἄνναν τὴν βασίλισσαν τῆς Ἀγγλίας. Ὡς ῥητῶς δηλοῦται ἐν ἀμφοτέραις ταῖς εἰς τὴν ῥωσικὴν αὐλὴν διὰ τοῦ ἀρχιμανδρίτου Μελετίου σταλείσαις ἐπιστολαῖς τοῦ πατριάρχου Ματθαίου, τὸ πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας δὲν ζητεῖ μόνον γενικῶς ἔλεος γενναῖον ὑπὲρ τοῦ πάσχοντος θρόνου, ἀλλ' ἀπεκδέχεται τὴν ἐκ νέου ἀποκατάστασιν προὑπαρχούσης τακτικῆς ἐτησίᾳς χορηγίας ὑπὲρ δύο τῶν εἰς τὸν ἐπισκοπικὸν θρόνον Ἀλεξανδρείας ἀνηκουσῶν μονῶν, τῆς τοῦ ὁσίου Σάββα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῆς μέχρι σήμερον σωζομένης οὐ μακρὰν τοῦ Καίρου παρὰ τὴν θέσιν τῆς ἀρχαίας Μέμφεως. Τοῦτο δ' ἐξαιτούμενος ὁ πατριάρχης, ἀναφέρεται εἰς ὠρισμένα χρυσόβουλλα τῶν πρὸ τῆς Αἰκατερίνης αὐτοκρατόρων τῆς Ῥωσίας, εἰ καὶ δὲν ἀναγράφει ῥητῶς τῶν τσάρων τούτων τὰ ὀνόματα, μνημονεύων ἀπλῶς τὰ πατρικὰ καὶ προπατορικὰ βασιλικὰ ὀνόματα τῶν ἐν μακαρίᾳ τῇ μνήμῃ γενομένων μεγάλων βασιλέων καὶ αὐτοκρατόρων πάσης Ῥωσίας περὶ τὸ τέλος τῆς πρὸς τὴν Αἰκατερίνην ἐπιστολῆς. Καὶ ἄλλο τι δ' ἄξιον μνείας, εἰρήσθω καὶ τοῦτο, περιέχει ἡ πρὸς τὴν Αἰκατερίνην ἐπιστολὴ, τὴν ἀναφερομένην διὰ μαγγάνου κεντητὴν εἰκόνα τῆς ἁγίας Αἰκατερίνης, ἣν ὁ πατριάρχης στέλλει ὡς δῶρον εἰς τὴν αὐτοκράτειραν, μυρωθεῖσαν κατὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν

ὡς οὐτύπωσιν. Ἐκαλοῦντο δὲ κεντηταὶ διὰ μαγγάνου εἰκόνες αἱ ἐπὶ βαρτίμου μεταξωτοῦ ὑφάσματος κεντούμεναι οὐχὶ δι' ἀργυροῦ ἢ χρυσοῦ υφάσματος, ἀλλὰ διὰ λεπτοτάτου ἐλάσματος χρυσοῦ εἴτε ἀργυροῦ, οἷαι αὖ συνήθως φερόμεναι ἐπὶ τῶν πατριαρχικῶν ἐπιτραχηλίων καὶ ἐπιμανικίων. Ἐπ' ἱσῆς δ' ἀναφέρω, ὅτι δέεται ἐξακριβώσεως καὶ ὁ λόγος, δι' ὃν ἀμφότεραι αἱ ἀνωτέρω δημοσιευθεῖσαι ἐπιστολαὶ ἐγράφησαν οὐχὶ ἐκ τῆς ἑδρας τοῦ πατριάρχου Ματθαίου, τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀλλ' ἐκ Κωνσταντινουπόλεως. Ἴσως δ' ἡδύνατο νὰ διαφωτίσῃ τὰ κατὰ τὴν αἰτίαν τῆς ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει, τῷ 1763, διαμονῆς τοῦ Ματθαίου ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀκριβεστέρα τις μελέτη τοῦ ὅλου φακέλου τῶν ἐν τῷ κουτλουμουσιακῷ κώδικι περιλαμβανομένων ἐπιστολῶν.

Καὶ αἱ μὲν δύο αὗται ἐπιστολαὶ τοῦ Ματθαίου δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς δεῖγμα περιφανές τῶν ἀκαταπονήτων χρηματολογικῶν ἐνεργειῶν τοῦ πατριάρχου. Ἀλλὰ τὸ οἰκονομικὸν ζήτημα δὲν ἦτο τὸ μόνον εἰς ὃ ὁ ῥέκτης ἐκεῖνος ἀνὴρ ἐνέτεινε τὴν σύμπασαν αὐτοῦ προσοχήν. Ἡ ἐκκλησία τῆς Ἀλεξανδρείας ἐκυμαίνετο κατὰ τὸν χρόνον τῆς πατριαρχείας αὐτοῦ καὶ ὑπο ἄλλων πολλῶν θυελλῶν. Εἰκόνα δ' ἀμυδράν τῆς καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις ἐνεργείας τοῦ Ματθαίου δύνανται νὰ δώσωσι δύο ἐπιστολαὶ ἀναφερόμεναι εἰς τὰ κατὰ τὴν ἐν Ἀλγερίῳ ὀρθόδοξον κοινότητα. Οἱ ἐκ τῆς πειρατείας παντοδαποὶ χειμασμοὶ καὶ οἱ ὀσημέραι κατὰ τὴν Ἀφρικὴν αὖξοντες κίνδυνοι ἔχουσι διαλύσει τὸ ἐν Ἀλγερίῳ χριστιανικὸν πλήρωμα. Ὁ εἰς τὴν χώραν ἐκείνην ἀπεσταλμένος ὑπὸ τοῦ πατριαρχείου Ἀλεξανδρείας ἱερομόναχος Ἀνθιμος μένει ἄεργος ἄνευ πιστῶν περὶ ἑαυτὸν, καὶ ἡ ἐκκλησία ἀλειτούργητος ἀργεῖ. Ἐντέλλεται λοιπὸν ὁ πατριάρχης εἰς τὸν Ἀνθιμον, πειθόμενος εἰς τὰς παραστάσεις αὐτοῦ, νὰπέλθῃ ἐξ Ἀλγερίου, κλείων μὲν τὴν ἐκκλησίαν, παραδίδων δὲ τὴν κλεῖδα καὶ τὰ ἱερὰ σκεύη καὶ βιβλία τῆς ἐκκλησίας μετ' ἀκριβοῦς αὐτῶν καταλόγου εἰς τὸν ἐν τῇ πόλει πρόξενον τῆς Ἀγγλίας. Ἀλλ' ἅμα ὑποπτεύων μὴ οἱ λόγοι τοῦ ἱερομονάχου δὲν εἴνε καθ' ὀλοκληρίαν ἀκριβεῖς, ἀλλὰ προέρχονται ἐκ στενοχωρίας αὐτοῦ ἐν τῷ δυσεκβόλῳ τόπῳ, παρακαλεῖ τὸν Ἀγγλὸν πρόξενον νὰ παραμυθήσῃ καὶ ἐνθαρρύνῃ τὸν Ἀνθιμον, εἰ δὲ μὴ, ἐντέλλεται αὐτῷ νὰ δεχθῇ τὴν κλεῖδα τῆς ἐκκλησίας καὶ τὰ σκεύη καὶ νὰναλάβῃ τὴν προστασίαν τοῦ ναοῦ καὶ τὴν ἐκπλήρωσιν πάσης αὐτοῦ πρὸς τὴν τοπικὴν ἀρχὴν ὑποχρεώσεως. Εἰς τὸ ἐνδιαφέρον τοῦτο ζή-

σημα αναφέρονται δύο ἐπιστολαὶ περιεχόμεναι ἐν φ. 436 - 446 τοῦ κουτλουμουσιακοῦ κώδικος.

Τούτων ἡ πρώτη, ἡ στελλομένη εἰς τὸν πρόξενον τῆς Ἀγγλίας, ἔχει κατὰ γράμμα ὡς ἑξῆς.

« Τῷ κατὰ τὴν Ἀλιτζέρι ἐκλαμπροτάτῳ κόνσολῳ τῶν Ἑγγλέζων.

« Ἐκλαμπρότατε καὶ ἐνδοξότατε σινιὸρ κόνσολε τῆς αὐτοκρατορικωτάτης καὶ γαληνοτάτης βασιλείας τῶν Βρεττανῶν χάρις εἴη τῇ ἐκλαμπρότητί της καὶ εἰρήνῃ καὶ ἔλεος παρὰ πατρὸς, υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος· εἴη ὑγιαίνουσα καὶ πανευδαιμονοῦσα, συντηρουμένη τῇ χάριτι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ μετ' εὐζωίας πολυχρονίου καὶ ἀμεταπτώτου διαμονῆς εἰς πολλὰς ἡλίου περιόδους.

« Ὁ ἡμέτερος ἱερομόναχος κῦρ Ἀνθιμος, ὅπου ἐστείλαμεν αὐτόθι εἰς Ἀλιτζέρι χάριν ἐπισκέψεως καὶ παρηγορίας τῶν ἐκ τοῦ ἡμετέρου γένους αὐτόθι Χριστιανῶν αἰχμαλώτων τε καὶ ἐλευθέρων καὶ πρὸς ἀντίληψιν καὶ ἐπιμέλειαν αὐτῶν καὶ τῆς ἐκκλησίας, γράφει πρὸς ἡμᾶς καὶ φανερόναι τὴν ἐλεεινὴν κατάστασιν ὅπου ἔχει καὶ τελείαν αὐτοῦ μόνωσιν, μηδενὸς δῆλα δὴ ἐναπολειφθέντος οὔτε αἰχμαλώτου, οὔτε ἐλευθέρου. Καὶ διὰ τοῦτο, βιαζόμενος ἀπὸ τὴν τοιαύτην μόνωσιν, ζητεῖ παρ' ἡμῶν ἄδειαν εἰς τὸ νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ ἀπέλθῃ αὐτόθεν, μὴ οὔσης οὐδεμιᾶς ὠφελείας διὰ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῶν ἡμετέρων Χριστιανῶν. Καὶ λοιπὸν, εἰ μὲν οὕτως ἔχει καὶ ἀληθεύει τὰ πράγματα, ἰδοὺ δίδομεν αὐτῷ ἄδειαν κατὰ τὴν πρὸς ἡμᾶς δήλωσίν του νὰ ἀναχωρήσῃ καὶ νὰ ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς, διορίζοντές τον ἐν ἡμέτερῳ πατριαρχικῷ γράμματι ἵνα συμπερικλείσῃ ὅλα τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας, δισκοπότηρα δῆλα δὴ, ἱερὰ ἄμφια, βιβλία, εἰκόνας, κειμήλια καὶ ὅ τι ἄλλο εἶναι, νὰ τα περισφαλίσῃ εἰς ἓνα σεντοῦκι, γράφοντάς τα ἓνα πρὸς ἓνα εἰς κατάστιχον καὶ περισφραγίζοντάς τα νὰ τα παραδώσῃ εἰς χεῖρας τῆς ἐκλαμπρότητος ὁμοῦ καὶ τὸ κλειδί τῆς ἐκκλησίας ὅπου νὰ τα ἔχῃ εἰς φύλαξίν της, τὰ ὅποια παρακαλοῦμεν νὰ τα δεχθῇ καὶ νὰ τα ἔχῃ εἰς ἀκριβῆ φυλαξίν, αὐτὸς δὲ νὰ ἔχῃ τὴν ἄδειαν νὰ ἔλθῃ πρὸς ἡμᾶς, καὶ, ἂν ἡ ἐκκλησία εἶναι ὑπόχρεως νὰ πληρόνῃ εἰς τὴν αὐτόθι ἐξουσίαν ἓνα τί τὸ κοινῶς λεγόμενον ἀβαέτι, νὰ το πληρόνῃ ἡ ἐκλαμπρότης της καὶ ἡμεῖς μετὰ τῆς προσηκούσης εὐχαριστίας τὸ ἀποκρινόμεθα ἐνταῦθα ὅπου ἤθελε μᾶς διορίσει, ἔχουσα

ὁμοίως καὶ τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν προτεντζιόνα καὶ διαφένδουσιν της, δὲ νὰ μὴν ἀφαιρεθῇ καὶ ἀποσπασθῇ ἀπὸ ἄλλο τι γένος καὶ τὴν οἰκοποιηθῇ. Εἰ δὲ πάλιν καὶ δὲν ἔχη οὕτως ἡ ἀλήθεια, καὶ εὐρίσκονται ἔτι αὐτόθι Χριστιανοὶ ἐδικοὶ μας, καὶ αὐτὸς, βιαζόμενος ἀπὸ τὴν θλίψιν καὶ στενοχωρίαν καὶ δυσχέρειαν (1) τοῦ τόπου, μᾶς γράφει, ὅτι δὲ ἔμεινε κανένας οὔτε ἐλεύθερος οὔτε αἰχμάλωτος καὶ μὲ τοιαύτην περικοπῇ ζητεῖ νὰ ἀναχωρήσῃ, τὴν παρακαλοῦμεν νὰ τον παρηγορήσῃ καὶ νὰ τον παρακινήσῃ νὰ μείνῃ αὐτοῦ, ἕως οὗ νὰ μας ἀποκριθῇ ἡ ἐκλαμπρότης της τὴν ἀλήθειαν. Καὶ τότε στέλλοντες ἄλλον ἱερομόναχον αὐτόθι, χωρὶς τινὰ ἀναβολὴν τοῦ καιροῦ θέλει ἀναχωρήσει τότε αὐτὸς, παραιτούμενος τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰ περὶ αὐτῆς εἰς τὸν παρ' ἡμῶν σταλθησόμενον. Ἀγκαλὰ καὶ ὁ θρόνος μας πτωχὸς καὶ πάντων ὑστερημένος, ἀλλὰ καὶ μ' ὅλα ταῦτα καὶ μὲ τὰς συνεχεῖς ἀνάγκας τῶν ἐπικρατούντων οὐκ ἀνεχόμεθα νὰ ἀφήσωμεν αὐτὴν τὴν ἐκκλησίαν ὀρφανὴν καὶ ἐστερημένην ἀπὸ τὴν προσήκουσαν προστασίαν καὶ ἐπιμέλειαν καὶ νὰ διάγῃ καὶ μέχρι δέκα Χριστιανῶν.

« Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ αὐθις παρακαλοῦμεν θάρρει πατρικῶ νὰ ἐπιμεληθῇ προθύμως εἰς τὸ νὰ ἐκτελέσῃ ὅσα προεῖρηται, καὶ μένομεν χρεῶσται πρὸς θεὸν καὶ ἰκέται διάπυροι ὑπὲρ τῆς καθ' ἐκάτερον αὐτῆς ἀκροτάτης ὑγιείας. Τὴν ἐκλαμπροτάτην μαντάμα καὶ παμφιλτάτην αὐτῆς σύζυγον εὐχόμεθα ὀλοψύχως καὶ εὐλογοῦμεν ἐν ἁγίῳ πνεύματι, τὰ δὲ ἐκλαμπρά αὐτῆς ἔτη εἶησαν θεόθεν πλεῖστα καὶ εὐδαίμονα. ἀψνθῶ Ἀπριλίου (2) ιη' ἐστάλθη διὰ τοῦ μονσοῦ Μαρίον — εἰς τὴν Ἀλιτζέριν ».

Ἡ δὲ πρὸς τὸν ἀρχιμανδρίτην Ἀνθιμον περὶ τῆς αὐτῆς ἐν Ἀλγερίῳ ἐκκλησίας ἐπιστολὴ ἔχει ὧδε.

« Ὅσιώτατε ἡμέτερε ἱερομόναχε κῦρ Ἀνθιμε, τέκνον ἐν Κυρίῳ καὶ τὰ ἐξῆς.

« Τὸ γράμμα σου ἐλάβομεν, εἰς τὸ ὁποῖον μᾶς φανερόνεις τὴν ἐλεεινὴν καὶ ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τῆς αὐτόθι ἐκκλησίας καὶ τὴν ἐδικήν σου μόνωσιν, μηδενὸς Χριστιανοῦ μείναντος, οὔτε αἰχμαλώτου,

(1) Κῶδ. δυσχερίαν.

(2) Κῶδ. Ἀπριλλίου.

οὔτε ἐλευθέρου, καὶ ζητεῖς ἄδειαν παρ' ἡμῶν εἰς τὸ νὰ ἀναχωρήσης καὶ νὰ ἀπέλθης αὐτόθι, μὴ γινομένης παρὰ σοῦ οὐδεμιᾶς πνευματικῆς ὠφελείας διὰ τὴν παντελῆ ἔλλειψιν τῶν Χριστιανῶν.

« Ὅθεν, εἰ μὲν οὕτως ἔχει τῆς ἐκκλησίας τὰ πράγματα καὶ δὲν ἔμειναν δῆλα δὴ αὐτόθι οὔτε πολλοὶ, οὔτε ὀλίγοι Χριστιανοὶ, προτρέπομέν σοι ἄδειαν νὰ ἔλθης πρὸς ἡμᾶς, συμπερικλείων ἅν) ὅλα τὰ ἱερὰ σκεύη τῆς ἐκκλησίας, δισκοπότηρα δηλ. ἱερὰ ἄμφια, βιβλία, εἰκόνας, κειμήλια καὶ εἴ τι ἄλλο εἶνε νὰ το περισφαλίσῃς εἰς ἓνα σεντουῖκι, γράφοντάς τα ἓνα πρὸς ἓνα εἰς κατάστιχον καὶ σφραγίζοντάς τα νὰ τα παραδώσῃς εἰς χεῖρας τοῦ σιὸρ κονζόλου τῶν Ἐγκλέζων ὁμοῦ καὶ τὸ κλειδί τῆς ἐκκλησίας, διὰ τὰ ὅποια γράφομεν, παρακαλοῦντες τὴν ἐκλαμπρότητά του νὰ τα δεχθῇ καὶ νὰ τα ἔχῃ εἰς ἀκριβῆ φύλαξιν ἔχουσα καὶ τὴν ἐκκλησίαν εἰς τὴν προτεντζιόνα καὶ διαφένδευσίν του, ἕως οὗ νὰ ἐξαποστείλῃ πάλιν ὁ ἅγιος θεὸς τὸ ἔλεός του νὰ στείλωμεν ἄλλον ἱερομόναχον. Εἰ δὲ καὶ δὲν ἔχει οὕτως ἡ ἀλήθεια, ἀλλ' αὐτὸς γράφει μοι συχνάκις καὶ μὴν ἀπαντυχαίνης τὴν ἐξ ἀντιπαραθέσεως ἀπόκρισιν (1)».

Τοιαύτη ὡς ἐν ὀλίγοις ἡ κατάστασις, ἰδίως ἡ οἰκονομικὴ, τοῦ πατριαρχείου τῆς Ἀλεξανδρείας ἀπὸ Σαμουήλ τοῦ Καπασούλη μέχρι καὶ Ματθαίου. Πάντως δ' ἡ ἀκριβεστέρα μελέτη τῶν ἐν τῷ κουτλουμουσιακῷ κώδικι περιεχομένων πολυτίμων ἐπιστολῶν, περὶ ὧν δὲν εἶχον ἐγὼ καιρὸν νὰ ἐνδιατρίψω πλεότερον, ὅτε τῷ 1880 συνέτασσον τὸν κατάλογον τῶν ἁγιορειτικῶν χειρογράφων, πολλὰ καὶ ἄλλα δύναται νὰ διδάξῃ περὶ τῆς κατὰ τὸν δέκατον ὀγδοὸν αἰῶνα ἱστορίας τοῦ πατριαρχείου ἐκείνου, διαφωτίζουσα τὴν ἐπὶ Τουρκοκρατίας ἐκκλησιαστικὴν ἡμῶν ἱστορίαν.

(1) Τὸ τέλος τῆς ἐπιστολῆς ἀπὸ τῶν λέξεων γράφει μοι καὶ ἐξῆς εὐρηται γεγραμμένον ἰδίᾳ μετὰ τὸ τέλος ἄλλης τινὸς ἐπιστολῆς ἐν φ. 446 τοῦ κώδικος, τοῦ λοιποῦ μέρους, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς μέχρι τῶν λέξεων ἀλλ' αὐτὸς, γεγραμμένου ἐν φ. 44α.